

Latm Pflyu Amis S.

54. gadagahjums.

Alt. 12.

Trefschdeena, 20. März (1. April).

1875.

Redakteeraadreße: Pastor Salranowicz, Luttringen pr. Frauenburg, Kurland. — (Ekspedīcijā Beelborn L. (Mehber) grabmatu kohde Jelgava.)

Rahdītās: No eelfchsemehm. No abfsemehm. Bičjaunakohs fūas. Jakobine
ta aīns dsehraju wiltiga praveete. Geograñjas fūas. Alstahis. Atbildaš.
Tirgi. Sludināshanas.

No eefschemehm.

Muhſu wiſuſchehliga Keiſarene ir 8. Merz pilnā ſwei-
kumā no ſweſchahm ſemehm pahrbraukuſi us Pehterburgu
mahjā.

Ari us Jelgawas-Moscheiku dselszela gabala zaur 7. Merza leelajeem puteneem zelsch bij til lohti aisputinahts, ka ari maschinehm us 3 deenas bij janostahj eet, kamehr dabuja zeka weetu israkt. Pirmodeen 10. Merz wakarä sahka atkal nonahkt no Jelgawas un ohtdeenas rihtä braunza atkal no Moischeikeem us Jelgawu; bet wehl strahda arweenu fneega razeji fchur tur gar dselszeli, leelobs kopenus tahlak atrakdami. Dselszela waldibahm iseet laba teefsa naudas par fchahdeem darbeem, jo daschu deenu ir katram razejam mafsahts pa wefelam rublam.

— Jelgava 10. Merz ap pušdeenas laiku katoļu eelā kahdā namā weens lākas lehjejs, schihdu meisters it peepeschī lelā nelaimē kritis. Wahrojchabs lākas pilnais latvis pahr-sprahdfis un wiſe, kas eekshā, iſſchtkhdis gaisā, wihrs gribedams glahbt, ir fahzis ar uhdeni leet, bet wiſs sagahsees jo lelā uguns blahķi, tā ka wiſa istaba fahkuſi degt; schihds pats tizis no uguns fagrahbts, wina ūewa weenu azi pasauđejuſi, weens behrns lohti apdedfis, diwi ziti ari tik lohti eewainoti, ka masa zeriba; kohpā 6 zilwelki nelaimigi tilukšchi; istaba ar wiſahm leetahm ir iſgrusdusi, bet uguns tika apdsehſis, ka tahlak negahja. Weens nelaimes brihdis un wesela ūamilija nelaimiga tapuſi.

Zelgawâ sehsch kohpâ weena augsta komisjone sem ministrijas funga Petersen wadischanas, kas runas tura par krohna meschu leetahm, zit tahm d'simtmuischahm u. z. no krohna mescheem nahkahs buhwkohku un malkas. Grib tohs daschadus wehl skaidri nefashymetus mescha rehkinumus skaidribâ ifwest. Komisjone sehsch ari Kursemes muischneelu wezakais, tapat Baltijas oberforstmeisters un wehl ziti lungi. Ibpsachi ta leeta buhs jo smalki ifspreeschoma, kur kâ mahzitaju un teefas lungu muischahm ta malka un buhwkohki if krohna mescheem ir skaidri lohnes gabali un katrai atrauschana kritihs fawa atlihdifinashana. Kâ dsirdam, nemfchoht tad ari komisjones lohzeiktôs flaht runas lunau no mahzitaju puves.

Var nahkoscho wispahriga istahdi Selgawâ dsirdam, ka us wifahm puzechm stipri ween us to taisahs, ta ka jau dohma, ka gruhhti buhfschoht ar teem pirms nodohmateem platscheem pes bahnsuscha zaurti kluht, lai waretu wifahm tahm qaidamahm lee-

tahm ruhmi eerahdiht. Weens no Rihgas leelajeem fabriku kungeem eshoft tik dauds ruhmes isluhdsees, ka weens pats aisenmtu leelo puši no ta wišpirms nosihmeta platscha, ta ka bij us ruhmes isplatischanu jadobma.

Jelgavas elementarfloklotajs, P. Seewald kungs, kas arī daudzēm no muhsu awishu lasitajeem pasihstams, ir no augsta krohna ar ngudas aplohnēshānu apdahwinātis.

Dohbeles semkohpibas beedriba us Augusta mehneshcha bei-
gahm noturehs atkal lohpu israhdishchanu. Tagad, kur ja-
stipri ir aususi ari pee masgruntineekeem ta atsikhshana, zif-
swariga leeta pee semkohpibas ir ta lohpu tureschanas dsihwe-
un ka tur jo tikuschi ir jafmetahs mahzibas un padohmi, ir ze-
rams, ka ari schai lohpu issstahdei netruhks dalibas nehmeju no-
wifahm yufehm.

Leepajās pilſehēts 6. Merz ir ſwehtijis ſawu 250. dſim-
ſchanas deenu, jo tik ilgu laiku jau nu ſtahw ar pilſehēta-
wahrdu. Lihds ar to paschu deenu ari Leepajās ſpahrkafē bij-
vīlmu vusqagdu ſimteni peedſibwojuſi.

Mahtru muishas pagasta vezakais P. Duzmans ir no
Kurs. gub. teesas apstiprināts par lohzekli pēc Grohbinaš ap-
rinka komitejas višp. kara deenesta leetās.

Widsemes muischneeku landags tilfschoht Mai mehnesi tu-
rehts. **Kursemes** muischneeku landags tika jau 8. Merz pa-
beigts.

Preefsch Rihgas pilfehta ir jauns tulles namis nodohmahts, tagad jau esoht wijs nogudrohts, kā tāhs buhwes buhs is-daramas. Jaunais tulles namis ar tāhm peebuhwēhm nahks starp pili un agrako zitadeli. Gar daugmali leijaspus pils kohka bulwerku weetā nahkschoht us 300 asīhm jauni no akme-neem, krautmale rindā buhs wiſi tee stabu nami, kur eewestahs prezēs taps gulditas. Tulles nama preefschā luhkohs us dāgawu, buhs 2 tāhchu namis ar tohrniti. Kā dsird, tad ſhee buhwes darbi tiks drihs preefschā nemti.

Dinamintes komandants, generalis Schulz ir no šai amata atlaiķis.

Pehrnowas-Wilandes semkohpibas beedriba noturehs
23.—25. Juni lohpu- un semkohpibas rihku un augku is-
stahdi.

Rehwelē ta andeles dīshwe ir stipri auguſti zaur Baltijas
dselszelu, ihpaschi isgabjuſchais gads ir lohti isdewigs bijis.
Gewesto preſchu wehrtiba bij pee 52 milioni rubl. (ohrteek
kā 1873. g.). Iſwests tika ari ohrteek dauds, prohti par 10
mision rubl.

Wispahriga kara deenesta leetās. Preelfsch elementar-
skohlahm Baltijas gubernās minister lūgs isdewis ūchahdu-
rakstu dehk ta eksama, kad grib kara deenestu pa-ihſinaht us 4

gadi: Preesk'h teem skohleneem Baltijas gubernu elementarskohlās, kur mahziba noteek wahzu walodā, buhs ari to ekfamu natureht wahzu walodā. No kreewu walodas tiks praishts: 1) pareisi un weikli laisht un saprast gabalus is kahdas no tahn elementarskohlās bruhkejamahm kreewu lasamahm grahamatahm, 2) sinah tohs wišwaijadfigakohs wahrdus un prast, salikt ihſus teikumus, 3) iſſchikt taks datas ihſa teikumā un pee kuras wahrdus ſchirkas kates wahrdus peekriht, 4) prast bes leelahm wainahm usralstiht, ko dikteere.

— Apstiprinahs walſtrahtes ſpreedums iſteiz, ka tai wišpahr. kara deenesta likumā tas wahrdus „darba ſpehjneeks“ pee katas ſamilijas ir tā ſaprohtams, ka tas til ſihmejahs uſ wihrifchku lobzelkleem; tee weenigee darba ſpehjneeki brahli ir pee atleekamahs ſchirkas ſkaitami, kad ari winu ne-iſprezetahs mahſas ir pahri par 18 gadeem.

Pehterburga. Us Aprīka beigahm, kad Pinnu juhra buhſchoht valā, buhſchoht uſ Pehterburgu zeemā nahkt Sweedru kēninsch Oſkars.

— Nesen rafſtijahm, ka Kreewu gwardu wiſneeki ir 75 tuhſt. rublu par gohda makſu nolikuſchi preesk'h ta, kas eelch 21 deenas no Pehterburgas lihds Wihnei nojahi, tas iſnahkt zaur zaurim ik deenas nojahi pee 14 juhdchu. Tagad nu ſino no Pehterburgas, ka weens gwardu ritmeifters, Medvedovski ſatoſidamecs uſ ſcho garu zelu, ir par prohwi nehmeeſ jaht no Pehterburgas uſ Maſkawu, tas ir 100 juhdchu bes 2 werſtehm. Zahjejam eegadijahs deenas, kur ſals bij 24—26 grahdi un tomehr pee wiſa ſala, pee wehja un ſneega putena wiſnam iſdewahs to zelu dewitā deenā it ſweikam lihds Maſkawai nojahi. Wiſneeks jahja uſ lepna 6 gadu weza ehrſela no engelijchu wiſlas; wiſnam lihdsi jahja wiſa kutscheers uſ 7 gadu weza ſirga un ari iſtureja it labi jcho zelu. Kad tam tapat labi iſdohtohs uſ Wihnes puſi jahjoht, tad jau gan gohda makſu dabuhs panahkt.

No Pehterburgas. Mehs jau agrak rafſtijahm, ka no ministerijas ir iſſuhtitas ihyaschas komiſiones, kas leelo purwu apgalbus iſſwer un rauga iſdibinah, ka tohs waretu ſtrahdajamā ſemē pahrwehrtiht. Tagad laſam ſlahtakas ſinas par ſcheem darbeem Pleſkawas gubernā, kur ſem Notha ſta k. waldifhanas tika ſtrahdahts. Tee purwaji, ko tur iſmelkeſchanā nehma, eenem 900 tuhſt. puhru weetu ſemes. Opoſtſkas aprinki wilka lihnijas zeur kahdahm 9 tuhſt. deſetinahm un nehma par prohwi fuhnū purwus, ſahles purwus, apauguſchus un plikus purwus, lai ſlaidri iſſinatu, zil' pee kaſtra buhtru ta darba un taks makſas, iſſwehra fmalki, kurp tee kanali buhtru welkami. Schini paſchā aprinki nehma ſuſinah Mogrowas- un lahtschu purwu, kas ſteepjahs par 2000 deſetinahm; kas darbs makſaja 1860 rubl., 1000 rublus uſ to dewa weens no gruntslungeem, kas ari apnehmahs to jauno ſemi nemt ſtrahdaſchanā. Pehz teem ſalikteem rehlinumeem Opoſtſkas aprinki ta purwu ſuſinachana makſatu 2 lihds 2¹/₂ rubl. par 1 deſetinu un ka leekahs tiptat dauids makſahs pa wiſu Pleſkawas un gan ari Pehterburgas gubernu. Pee ſemes darbeem ir iſrahdiuſches par wiſderigaleem ſtrahdeeleem tee laudis no Witebſkas gubernas; tee eſoht iſhti meiſteri uſ ſchadeem rafſhanas darbeem. Witebſkas razejs rohkoht kanali 7 pehdas garu un til pat platu, par 20 kap. un iſrohkoht par deenu 10 lihds 14 afis; turpretim Pleſkawas laudis praoht lihds rublam par aſi un tee nekurp ne-eimoht ar tahdu darbu. Nowgorodas gubernā ſtrahdaja zita komiſione ſem ſtahts-

rahta Jarozki wadiſchanas pa kahdahm 60 tuhſt. deſetinahm, tur raudſija zaur ſuſinachanu jaunas plawas eetaiſht.

— Finanzministra kungs eeweſrodams, ka wehl ſchur tur pee nabagu laudihm atrohdahs wezas papihra naudas, kas ſawu wehrtibu ſaudejuſchae, ir no Keiſara iſluhdſees un da bujis to atwehleſchanu, ka wehl lihds nahloſham jaungadam tiks uſ luhgſchanu weza nauda pret jaunu iſmihta; luhgſchanas grahamata ir jaſuhta pee finanzministra jeb walſtſbankas wadiſchanas un japeeſeek ſlaht tee wezas naudas gabali.

— Zil ſwehigi taks glahbſchanas ſtationes juhrlaſt ſtrahda, to redsam atkal is dauids jaunakahm ſinahm. Ora niennaumas ſtazione tais 4 nedelās no 8. November lihds 4. Dezember bij 64 dſihwibas is juhras nahwes brefmahm iſglahbuſi. Alſtrakanas ſtationē Janwar mehneſi atkal 15 dſihwibas. Kad tur lai neluhdsam, brahli nahzeet ar ſawahm mi hleſtibas dahanahm valihgā tahn glahbſchanas ſtationehm, ka taks jo ſpehzigi war ſawu glahbſchanas darbu iſdariht.

Pehterburga. Walſtrahtes wiſaugſtaki apſtiprinahs ſpreedums pawehl 1. Juli f. g. 6 jaunus ſkohlotaju ſeminarius atwehrt (Pehterburgas, Maſkawas, Karkowas, Kasanas, Odesas un Wilnas ſkohl. apr.) Krohnis uſ teem ilgadus dohs 32¹/₂ tuhſt. rubl.

Odesas areſtantu kompanijas zeetumā zeetumneeki ſpehlejuſchi 16. Februar teateri. Ta luga bij: „Grehka darbs ne paleek bes ſohdibas.“ Wiſi akteeri bij zeetumneeki, bij gadijees ſtarp zeetumnekeem ari mahldeiſi, kas bij taks preesk'h teatera iſtabas waijadfigahs ſtarypeenä ſahlejis, tā ka wiſa teatera uſweſchana iſdewuſees uſ to labako. Labi buhtru, kad waretu zereht, ka tee wahrdi un taks bildes, kas grehku jo dſihwi preesk'hā zehla, nebuhs tikoſi tukſch laika ſamellis bijis, bet buhs akteeteem ažis un ſirdi duhruschees un akteerue labakos zelos ſkubinajuschi.

Kreewuſemē pirma pastē ir eezelta 1668. gadā, un prohti ſtarp Maſkawu un Warſhawu. Lihds tam ſaikam waldifhanas rafſti tika zaur ihyascheem kurecerem ween westi. Schi pirma pastē gahja weenreis par nedelu. 1672. gadā Zors Alekſej ſ pawehleja wiſus rafſtus, kas gahja uſ ſweſchahm ſemehm, west pa pasti, tee nu gahja pa teem diwi zekeem: 1) zaur Nowgorodu un Pleſkawu uſ Rihgu 2) zaur Smolenſku uſ Wilnu. Ta eelchliga pastē, kas wiſus viſehtus pa wiſahm gubernahm ſaſaista, zehlahs Keiſara Pehteru ta Lee laja ſaikos. Kad uſluhko to maſu eesahkumu un reds zik lee liſki tagad ta pastes dſihwe, tad ir gan ko dohmaht. M.

Berline. Bruhſchu tautas namā 16. Merz bij atkal lohti ſturmigas runas, kad pahrfpreefchanā nehma to liſumu, ka waldifhanas atraujahs no wiſahm klausibahm pret ſatolu biſkapeem, kamehr tee ir walſtſlikumu pretineeki. Tur nahza gaifmā, ar ſahdeem wiſadeem eerohtſcheem ta pahweſteeku partija ſamu karofchanu wed. Weens no runaſkungeem paſtahſtja, ko nupat laudā jaunā grahamata laſijs, ko laudis duhſchigs pahweſta ſulainis paſaulē iſlaids. Tur tohv ſtahtſtis no ſena Rohmas Keiſara Dioležiana laikeem, kas pagans buhdams kriſtigus neſchehligi waijajis, uſ ko to ihyaschi gumdiſis wiſa negehligais ministers Marks jeb Marks. Keiſars bijis tahds wezs ſlabbs wihrs, turpretim wiſa mi niſters Marks ar welna eekurtu ſirdi; no iſſlata ſchis bijis 6 pehdu augſts, ar pliku galwu. Beidoht Keiſars tatkhu pama niſis, kas Marks par wihrs, lizis to zeetumā eemest, Marks raudſijs iſmukt, bet tas tam ne-iſdeweſes, behgoht eetridiſis

purwā un kritis kristigu kara wihru rohkās. Wifa schi lib-dsiba finams grib kā ar pirkstu norahdiht us tagadeju Wahzu Keisaru un Bismarku. Patlaban tas runas lungs scho stahstiu bij preekschā lizis, tē it newilotees Bismarks pats eenahža runu sahlē. Tīk fo winu eraudsija, tē wiss nams atslaneja ois fwezinafchanahm un labpatifchanas plaukschkinafchanahm. Bismarks nešinadams us fo tas tai brihdi ihpašchi ūhmejahs, meta fawas azis wičapkahrt, kamehr beidsoht weens no lungēom ihſumā tam iſtahstija, ka patlaban katolu bildes zilatas, tas minu us fawu wihi grib nizinah. Bismarks ar it meerigu waigu noſehdahs krehſlā, brauzija fawu bahrdu un klausijahs. Pa brihdi pazeblahs un pee dascheem nupat dſirdeteem wahrdeem fawu atbildu pеeſeedams ar ſpebzigeem wahrdeem iſrahdijs, ka wifa ta pahwestneka pretoschanahs, kas mihi atfauktees us to wahrdū "Deewam wairak jaklaufa nekā zilweleem", ihſti taisnibā tīk ūhmejahs us to leetu, ko katoli grib, prohti: "Wahwestam wairak jaklaufa nekā kehniram."

Wahzu keisars redsedams, ka tee jaunee likumi par teefas laulibū atneſs ari daudſi nelabu auglu, neſen islaida rakſtu, kur or fawu Keisara wahrdū apleezina, ka ſchee likumi it nebuht lai ne-aisteek basnizdarifchanas. To tatschu newar zitadi ſapraſt, ka ja ari jaunecm pahreem wifem ir ja-udohdahs pee ruffu fungem, tomehr basniza lai laula ſchim, jo kristiga laulibas kahrt newar zitadi ſahktees, ka zaur Deewa ſwehtibu no basnizas puſes, kas to zilweku deribu dora par laulibas deribu Deewa preekschā. Bet Pruhſchu basnizas wirſteefā „Oberkirchenrath“, kas beidſamajā laikā rāhdahs par daudſi bailiga, bij newaijadsigā ſteigumā jau pahri nedelās agrak islaidiſi pawehli pee mahzitajeem, ka teem nebuhs fawu laulafchanu wairs ſaukt par laulafchanu, jo to daroh ſtuffu fungi, bet buhs fawu fw. amata darifchanu ſaukt par laulibas eeswehtifchanu. Tagad nu jaſaka, ka ſchahda pawehle ir ſkaidra pahreigchanahs, un ſtahw preti poſcha keisara wahrdeem un ir gaidsams, ka drihs basnizlaulafchanai atdohts to wahrdū atpakt, kas weenigi wihi peeder. Kā dſirdam, tad ari pa wiſahm walsts malahm ewang. mahzitaji lauladami ſaka tohs paſchus wahrdus, kahdi no pat weeem laikem preeksch tam ir noliki. Hanoweres ſemē, kur ewang. kristiga dſihwofchana ir wairak eefaknojuſees, ka zitās puſes, jaunee likumi ne-idoht it ne zik nejaukuma; wihi pahri no ſtuffu fungem tuhdal dohdahs pee fw. laulibas basnizā; zaur zaurim ir iſrehkinahs. ka ik no 100 pahreem kahdi 7 valika tuhdal basnizā nelaulati, bet ari tee nahkoſchās nedelās nahk weens pebz ohſtra basnizā un paſchi drihs ſamana, ka tas augstaſ ſwehreſts, ko diwi dwheſteles us muhſcha zela ſwehtā weetā Deewa preekschā dohdahs un us ko Deewa wahrdā tohp ſaweenoti, ir zitās dſihwes pamats, nekā ta paſohlfchanahs ween, ko pee kaut kahda ſeesas fulaina kahdā iſmet un tīk tahlu tura, ka paſcha praham mihi, ka to ar ſimts zitahm laizi-gahm kontraktehm dora, kur pulkā truhkſt tahs rohkas, no fu-ras newar wiſ pebz paſcha praham atraſitees.

— Poſenes erzbiskaps, grafs Ledochowski, ko Pruhſchu waldifchana zeetumā eelikuſi un no erzbiskapa amata nolikuſi, ir no pahwesta par uſgihtibu eezelts par kardinali. Pahwest neleekahs ne prohtus. ko Pruhſchu waldifchana ſpreedusi.

Berlinē daudſina, ka Bismarku buhſchoht drihs pagohdi-naht par herzogu.

Elsafeeschu katoli muſkojahs un trozinajahs iſpaſdami weenu brihnumu paſaku no weena behrna, kas tīk fo peedsimis efoht ſahzis ſkaidra walodā runaht. Dſirdeſdam, ka pahri

feewinas pee ſchuhpulischa jautajuscha, zik gan pulkſtenſ eſoht, behrns atbildejis: „Pulkſtenſ ir 2.“ Iſbiuſchahs tahs ſkrejhufchās pee preſteria un tas atnahžis un ari dabujis ar to brihnumu behrnu parunatees. Behrns tam ſtahſtijis, ka 1875. gads buhſchoht labs gads, bet 1876. g. buhſchoht aſinu gads. To iſteižis behrinſch bijis iſdiſis. Schahdu paſaku tee weeni ſawā wiſtibā tahlak neſs, oħtri atkal ſawā mulkibā tura par pilnu. Wezs latīnū ſakams wahrds ſkan: Mundus vult decipi, ergo decipiatur. (Paſaule grib liktees krahytees, lai tad krahpjohs!)

Frantschu ſemē iſg. nedelā krita atkal labi beeſa ſneega kahrt.

— Frantschu tautas ſapulzei par presidentu ir iſwehlehts herzogs Aluđiſret; agrakais preſidents Buffet ir par ministeru wezako eezelts. Waldifchana nu brauz pa republikas zelu, pretineeku partijas turahs paſlu un gaida latra us iſdewigu brihdi. Atri keiſarneeki reds, ka minu laiks wehl nau atnahžis un ſargahs par agru pee darba kertees.

Austrijas keisars fawas walsts deenwidus puſes apzemodams ir apnehmees ori Italijs kehninu apmekleht un prohti Benedigas pilſehtā. Kad apdohma, ka Benediga nejen pere-dereja Austreeſcheem un bij ja-atdohd Italijs, ta ka Austrijas keisaram deesgan ruhkti nahkahs braukt tai pilſehtā, kas nu ſwezina zitu ſemes tehwu, tad jaſaka, ka tas ir gan leels drauga ſohlis, ar ko Austrijas keisars fawu uſtizigu draudſibu us Italijs rāhda.

No Spanijas. Kehninam Alfonſam neklahjahs wiſ deefin zik labi, daſchu deenu iſſkatotees tīk ſtumju pilns, ka daudſi jau ſahl runaht, wiſch gan ari pahreveroh, waj nebuhtu labaki wiſu kehnina gohdibū atfwieſt pee malas, kad ta tīk ruhkti baudama. Pret Karliſteem karofchana ne-eet nekurp; eſoht no abahm puſehm pahri ſtarpu deenās nehmuschees un ſagubſtitohs weenus pret oħtreem iſmijuschees.

Spanijs pahwestneku partija leeksahs pret jauno kehninu itin draudſiga eſoht, bet tomehr patura fawas dohmas; grib tīk tahlu paſihdfiga buht, zik tahlu kehninsch tai darihs pa prahtam. Tapebz ari wehl ne-atmet wiſ Don Karloſu, kas fin waj nenahk laiki, kur tas ari war wairak dereht, nekā tagadejs kehninsch. Schihs partijas rohka ſtipri ir par ſchlehrſi, ka neweena waldifchana nedabuha pati ka gribetu nogruntees.

Par Turku ſaltana dſihwi kahds Englondeetis, kas Konstantinopolē ilgaku laiku bijis, rakſta ta: Sultana gada tehrina nauda eſoht us 14 milioni dahldeu rehkinuma. Ĝdeenu us wiha galdu iſdeenas nahkoht 94 blohdas; sultans ehd weens pats pee ſawa galda; katu deenu tohp 10 pilis ſepnas maltites gatowas turetas, gaidoht, kas fin waj sultans turp nononahk. Wiha pilis mahjo wiha 700 ſewas, wiha ſtatlos 800 ſirgi, iſgadus preeksch wiſas wiha ſaimes tohp kauti 40 tuhſt. wehrſchi; bes tam iſdeenas 200 aitas, 100 jehri, 10 teſi, 200 wiſtas, 100 baloſchi un 50 ſohſis. Kad uſluhko to vihleſchanu un riħſchanu ſchinis pilis un dſird tad par to bado- un truhkuma poħstu daudſi malas Turkū ſemē, tad gan nahk fawas dohmas.

Ko gribjeja, to daboja. Berlīnes teateri kahda dahma ar lohti augſtu ſepuri ſehdeja weenam fungam preekschā, ta ka ſchis nabadiſch it neko neſpehja redſeht, ko us bihnes rāhda. Sawās behdās wiſch it ſmalki luħds dahmu. Lai ta ſawu ſepuri druzzin noweltu us leiju. Dahma nelikahs ne dſirdoht. Kungs wehl reis luħds, bet dahma to nedſird. Te

kungom schaujahs sawads padohms prahdā. Winsch peeleejahs pee dahmas auß un faka: Mana dahm', kad Juhs sawu zepuri tuhdal nemseet semē, tad dabuseet tuhdal leelu ne-patifikhanu redscht. Dahma paleek zeeta un kungs pakala fehdedams leek sawu augsto zepuri us sawu galwu un azumirkli no wifem pakalbenkeem sahlehrumoh: Zepuri nohst! Zepuri nohst! Dahma to isfsirdus dohma, ka wiß teatera nams us winu usrihdihls, paleek drihs bahla, drihs farkona un wiß ahtrumā nem sawu zepuri no galwas. Kungs sawu zepuri nu nonemdams paklanahs it smalki us dahmu un nu war abi wiß meerā mest azis us skatuwi.

Augsti zilweku dñihwołki. Gan jauka leeta ir, kad zelotaji reis dabuhn augstōs kalmōs uskahpt un tur dasdas stundinas pawadiht, dabas gohdibū apbrihnojoh, bet wiß sawu mitschu tur augstā, aukstā gaisfā aifwadiht, pehz tam gan re-tais kahro. Un tomehr tāhdās augstās weetās mahjo daudtuhkstoschi, ir pat weseli pilfehti atrohdahs kalmu augstumōs. Alpu kalmajōs atrohdahs maſi zeemi 13000 pehdu augstumā, bet schē tilk pa wasaru atrohd eedishwotajus. Amerikā dauds weetās useimam zilweku dñihwołkius kohli augstōs kalmu apgabaloś; ihpaschi deenwidus - Amerikā: Kito pilfehtis ar saweem 76 tuhkt, eedishwotajeem ir 8^{1/2} tuhkt, pehdu augstumā no juhras; wehl augstaki ir Kukisaka un Potosi pilfehtis. Tagad ir useeti wehl augstaki dñihwołki Asijā, Tihbetes semē. Salungas selta kalmu zeems atrohdahs 15,860 pehdas gaisfā, tur dñihwo kaudis kāhdās 600 teltis no woiloka un mahjo turpat ari zauru seemu; teltis nau wiß us lihdsemas semes taifitas, bet bedrēs, lai eedishnotaji spehtu weeglak panest tohs afus wehjus, kas tur augstumā puhsch. Scheem kautineem war stahstihit no teem jaukumeem, kas filtōs apgabalos lejā redsam, wineem tee mas ruhp, wiß ne par ko nau peedabujomi kahpt semē, augschā ta plika kalmu galotne teem ir mihla teh-wischka, ko wiß sirdis jo karsti mihl.

Wisjaunakahs sias.

Jelgawa. Been. Kursemes gubernators, von Lilienfeldt k., 16. Merz aifbrauzis us Pehterburgu, no kurenēs heidsamā nedelā preefsch leeldeenas buhschoht atpālat. Ari Kursemes muischneeku wezakajs, grafs Keyserling kungs, nahkoschā nedelā atkal brauks us Pehterburgu.

Nel. prahwesta Schmidt kunga weetā par Edohles mahzitaju is-wehlehts kandidahs Victor Otto k., kas kā dūrdam jau ap leel-deenu tē Jelgawā par mahzitaju taps eeswehlehts un tad ne-ilgi pehz leeldeenas sawā jauna mahzitaju weetā eestahfees.

16. Merz pawadisahm us scheenes Baloschū kapeem us bei-dsamu duſu Jelgawas-Moscheikas dſelszela wirswaktneku Georg Adamsohnu, kas 7. Merz tumščā nafti ap pulksten 12. peepeschu nahwi bij atradis. Leelā puteru laikā fālis labi pakurēs wihrs us lihnijas eedams nebija dſirdejis, ka no pakalenes nahza diwi maschines, kas brauza isglahbt eesniguschu Moscheikas ratu rindu. Maschine tam usſtrehja, wiß apgabsa, nobrauza abas kahjas un wiß wehl kahdus simts foħlus lihdraudama fadau-sija galwu ta, ka gan us weetas bija pagalam. Adamsohns, bij 49 gadus wezs un tik isgahjusčā rudens apprezejees.

Kursemes lohpu aifstahweschanas beedriba sawu schigada leelu gada ſapulzi naturehs treſchdeena, tai 26. Merz, pulksten 7. wakarā, pastes eelā Schirkenhöfera sahlē. Beedri kā ari weesi teek luhgti ſapulzi apmelteht, kur sias taps dohtas par bee-dribas darbu 1874. gada un wiſadas zitas beedribas leetas pahtrunatas un apſpreefschana nemtas.

R. S—z.

Zakobine ta aſins dſehraja wiltiga praweete.

II.

(Beigums.)

Tahs wisbreesmigakahs leetas notika 25. Juni 1874. g. Aſinskahriga praweete īawem beedrem bija pawehlejuſi. Iai nokaujoht un isdeldoht wiſus, kas tai preti stahweja, jeb kas kahdu loiku pee wiſus bij turejuschees un tad atkal no tahs atſchlihruſchees. Zakobines beedri taifijahs to dabuto pawehli ispildiht un iſſchlihruſhs us daſchadahm kolonijas puſehm. 13 zeematōs wiſi eefweeda uguns raketes un wiſus peedſhwota-jus gan nokahwa, gan uguni eemeta. Schee bresmigee zil-weli netaupija ne ſirmgalwus, ne ſiħdamus, ne ari ſawus paſchus meſigohs radus. Diwi Maurera brahli ar ſawahm familiyahm un praweetes tehwa brahlis un wiſi abi dehli tāhdā wijsē tika nokauti.

Kahds zilwels, Jahnis Sehns wahrdā, nokahwa sawu meſigo brahli, wehderu tam uſgreeschoht. Īavat ari wiſch noleetaja brahla 80 gadus wezo ſeewas mahti, ſeewu un dauds behrnus un beidoht ſadedſinaja wiſa mahju. Kahds wezs wihrs dñihwoja ſawā mahjā lihds ar ſawu dehlu un ar ſawu meitu. To paſchu tee aſins ſuni ſadedſinaja lihds ar wiſu mahju. Dehls iſleħža if behnina istabas lohga un glahbahs purwi, bet no tāhleenes tam bij jareds, ka tee bendes kahpi mahfai kruhtis nogreesa.

Paſchu galwas pilfehtu Porto-Alegre dumpineeki gribuja nodediſtaht, bet ne-isdewahs.

Pehz teem aſins darbeem, ko wiſi 25. Juni minetā bresmu nakti bij padarijuſhi, dumpineeki eekohrtelejahs un apzeetinajahs tai krepofsiwihſigā ehkā, kura peedereja Maure-reem. Schi ehkā peesleħjahs ar muguru pee ſtahwa kalmu un no preefschas un fahnis tika qprinkota no muhschigeem meſcheem un dſileem purweem, tā ka gandrihs nekahdas pee-eefchanas nebija. Tē wiſi bij ſakrahwuschi leelu pulku ehdamaju un biſſahlu.

Kad polizejas preefschneeks to bresmu ſiau bij dabujis, tad bes kawefchanahs atſteidsahs ar 120 kahjinekeem un 2 leel-gabaleem un ar 17 leelgabalu ſaldateem. 28. Juni wiſs tas karapulks taifijahs zelā. Peepesch, tumščā nakti, dum-pineeki ſaldateem uſbruka wiſu, no pakatas, no preefschas un no labajas puſes. Ihsā laikā 1 majors, 2 kapteini un 32 ſaldati bija waj noſchauti, waj nahwigi eewainoti. Karapulkam bij jagreeschahs atpālat. Jo bes 500 lihds 600 karawihreem un bes 6 leelgabaleem tē it neko newateja isdariht, neds panahkt.

Kad polizejas preefschneeks leelaku karapcheku bija ſalaſjies, tad atkal parahdijahs karalaukā. Ta vurma ſaduſchchanahs notika 19. Juli. Dauds koloniju palihdjeja ſaldateem pee ſauſchanahs. Dumpineeki kahwahs kā ſauwas. ſauſchanahs paſtahweja no pulksten 7. lihds pulksten 11. Krepota tika ſa-deſinata un lihds ar paſchu mahju noſlihka uguni kahdi dum-pineeki. Bee ehkas ſturmefchanas ſaldati agraf' jau 9 wihrus un 4 ſeewas bij noſchahwuschi. Atlikuſhee dumpineeki aifſehdſa mesħā. 40 karawihri guleja noſchauti karalaukā. Ohtrā rihtā kautinſch aifhaunojahs. Dumpineeki iſ mesħa ſchahwa us ſaldateem. Tē deemschel ari duhſchigais palkarneeks ſawu galu dabuja.

Kautinam eefahkoht dumpineeki puſe atradahs 70 wiħri. Bet ari ſeewefschu un behni lihds kahwahs. Weena 70 ga-dus weza ſeeweete par proħwi jau wairaf' to ſaldatu bij no-

schahwusi, kad pati, no lohdes trahpita, krita pee semes. Bet jau mirstohit weza nikna ragana pazehla rewolweri un wehl kahdus saldatus ewainoja. Tapat ari 10 lihds 12 gadus wezas meitenes schahwa us saldateem un nereti trahpija. Muh-scham dumpineekti saldateem tik ilgi nebuhtu warejuschti pretiturees, ja mesha beesumus usbrujejus tik leeliski nebuhtu ka-wejis. Wehl kaufchanahs pastahweja kahdas deenas, kamehr beidsoht saldati praweeti usgahja kahdā alā, kur ta ar beedru pulzinu bija glahbussees. Saldati paschi to alu laikam gan nebuhtu usgahjuschti, ja weens no Jakobines beedreem nebuhtu palizis par nodeweju un saldateem nebuhtu ißtahstijis, kur ta ala esohit. Winsch tohs saldatus weda pee alas. Saldati alu apriskoja un nu sinams nekahdas glahbchanas wairs nebijas.

Gan saldati dumpineekus usaizinaja, lai padohdotees, bet schee atbildeja ar plintu schahweeneem. Nu saldati no wi-scham vusehm teem wirsū demahs un weenu pehz ohtru noduhra ar bajonetehm. Beidsoht Jakobine un weens jauneklis ween atlka; kuram pee seewu mißchonash praweete bija peedalita tuksi. Saldati bajonetes ari wineem drihs galu darija.

Starp teem nodurteem un noschanteem dumpineekem ari atradahs kahdas meitos, kas ar noschauto saldatu mundeerneem bija gehrbuschahs. Dumpineeka wiſleelaka daka ir pagalam. 40 ween, kuru starpa tas ta fauzams mahzitajis Kleins, zeetumā gaida teefas spreediumu. Kolonisti par dumpineekem kreesmigi bij apskaituschees un winu likus ta nokeh-sija, ka tohs nemas wairs newareja pasiht. Ziteem wini faduſija waigu. ziteem nogreesa degunu un aufis.

Lafitaji warbuht brihnisees, ka weena nemahzita un ne-lahdsiga seeweete wareja par wadonu palift leelam lauschu pul-kam, kas tai palkauſija us wahrdi, it ka fehnixenei. Tadehi por isskaidroschanu te kahdu prohwi gribu doht. Jakobine nemahzeja ne laſiht. Tas ta fauzams mahzitajis Kleins papreſch tihſcham iſlikahs it ka praweetes wiſniknakais eenaidneeks, bet ſlepeni tai mahzija laſiht. Wasaras ſwehtkös praweete parah-dijahs ſapulzetam klausitaju pulsam, kas ſkaidri ſinoja, ka ta nemas nemahzeja laſiht. Nu Jakobine panehma bishbeli, us-ſchikhra un Deewa wahrdus preekſchā laſija un pehz ſowas mohdes iſtulloja. Laudis ar platahm azihm ſlatijahs us brih-numa padaritaju un ſtipri bij pahrleezinati, ka pats ſwehtais Gars tai to laſiſchanu eemahzijis. Starp klausitajeem ari atradahs tas ta fauzams mahzitajis Kleins, par kuru wiſa draude ſinaja, ka bija praweetes wiſniknakais eenaidneeks. Kad ſawu runu bija beiguſi, tad praweete peegreesahs Kleinam un teiza, ka ſchi gan labi ſinohit, ka Kleins esohit winas wiſniknakais eenaidneeks. Bet nu ſwehtais Gars tai esohit paſludinajis, ka Kleins no ſcha grehka atgreesiſchotees.

„Tuwojees manim“ — ta wina teiza — „ka lai es tewim pedohdu!“

Un redſi! Wiſam lauschu pulsam par leelu brihnumu Kleins teefscham peegahja klahit pee praweetes un ſemi mesdamees ſchnuksdedams un afaras leedams apleezinaja ſawu grehku un winas praweetibū.

Wiſi krita zelos un no ſcha brihſcha ſtipri tizeja, ka Deewa pats wineem to Jakobini par praweeti ſuhtijis.

Ta nabadsini zaur ſho elles kumedinu tika eegrubſti bei-dsamā pohtā.

Jakobine paprekeſchsludinaja wiſadas nelaimes, uhdens-pluhdus un zitas breefmas, kuras ſamaitaſchoht un pohtī-

schoht ktru, kas eedrohſchinaschotees winai un winas beedreem yreti buht. Tee ween tilkſchoht iſglahbti is ſchahm breefmahm, kas tizeſchōht, ka Deewa pats winu ka praweeti ſuhtijis. Bautiu tiziba eekſch praweeti ſiprinajahs un ſaknojahs zauro, ka ſchini laikā teefcham wiſadi brihnischki dabaſ noti-kumi gadijahs. Uhdens pluhdi iſzehlahs, aſteſſwaigſne pa-rahdijahs un ar ſibenigu ahtrumu ſchahwahs pahr Maurera mahju, augsta kalna gals noschkihras un ar johni eegahſahs eeleiſā.

Jau pirmi tilahm minejuschti, zik palkauſigi Jakobines bee-dri tai bija. Par prohwi: wina ſawu beedru behrneem aſ-ſleedsa kolonijas ſkohlu apmekleht, tapebz, ka tur nepareisa tiziba teefkoht mahzita. Ja kahds no beedreem mira, tad to nedrihſteja kapfehtā apglabah. Ja kahdas familijs weena data peedereja pee praweetes beedribas, bet ohtra data tai bija preti, tad pirmeem no ohtreem pawisam bij jaſchkarahs. Par prohwi: notikahs, ka tehw̄s un mahte meerigi tihrumā ſrah-daja un no ſawa darba nemas ne-atſtahjahs, kamehr appre-tes meitas lihki wineem garam us kapfehtu weda.

Lai Deewa paſarga ktru tautu un ktru ſemi no tahdeem wiſtigeem praweſcheem, kas meerigus laudis data par aſinſ-kaſhigeem meschawhreem un tohs eegrubſch laizigā un muh-ſigā pohtā!

Geografijas ſinas.

Kalmiki.

Firſta teſtei taſni preti bija altaris, ar leeleem un mafeem deewelkeem apkrauts. Altara preekſchā firſtene fehdeja. Dahrgi Perſeſchu laſari tai dereja krehſla weetā. Firſtenei bija balta, ſmalta, plata kleite. Ais winas ſtahweja 2 jaunekles. Pa abahm firſtene ſuſehm, pret durwihm, us viiko ſemi guleja gori kiſeni no ſmallas, ſilas wadmalas, ar ſihdi ſkaifti iſbru-deereti. Firſtene or rohku mesdama manim weetu eerabdia un es paſehdohs us kiſeni, lai gan labak' us krehſlu waj benki buhtu fehdejis. Manim lihdsas diwi no teem leelkungeem tu-peja, kas mani bija pawadijuſchi un muim ſprei tschetri ziti Kalmiku augſtmani bij paſehduschees. Widū, muhſu preekſchā, leelā dſelles kſtla riſha un noſprahguſcha ſirga gaſa wahrijahs. Laikam mani us meelastu ari nebuhtu ſuhguſchi, ja tanī laikā ſirgs nebuhtu noſprahdſis. Sulainis ar platu ahdas johtu bij apjohſees, kur netihrs pelef ſakats bij eebahſis, ar ko it ka ar ſalweti ſawu bahedainu muti noſlauziſa. Schis neſmuks, bet iſtin mudigs, puifis ar kohzinu ſirgagalas gabalus ta iſſeklihra un ſotahdiſa, ka kſtram weſam weens kauls preti ſmaidiſa. Rihſa bija ſik beesa, ka kauls ar wiſu galu drohſchi eekſchā wareja ſtahweht. Goldauta newaijadſeja, jo mehs jau kſtla preekſchā fehdejam. No ſalwetehm, telekkeem, naſcheem, gaſelehm un karotehm ari nebijs ne jaufmas. Kats pehz patiſchanas ar nageem ſewim iſwilka kaulu, kas ka balts kohks iſzehlahs iſ beſeſas riſhas. Kaula galā papilnam ſarajahs gaſas. Kats ar luhpahm riſju no gaſas nolaifija un ar ſohbeem galu norahwa. Tad kaulu greeſa ohtra puſe un tapat darija, lihds kamehr wiſa riſha bij nolaifija. Nolaifija kaulu atkal eemehrza riſju, lai riſha no jauna peekertoħs un ta ne-apnikuſchi ſrahdaſa, lihds kamehr ehdejeem, gan bij. Beidſoht viſkus kaulus atkal gohdigi eestahdiſa kſtla.

Man nabadsinam gan bij gruhts darbs. Jau sīrgugakas smaka manim bij reebiga un rīhsa turflaht wehl fmirdjeja pehz brandwihna. Es firstam diwas vudeles brandwihna biju at-nēsis, ko firstenei tiku cedewis. Firstene bes manas sīnāschanas fulainim bij pawehlejuſi, lai brandwihnu rīhsai peeleijsht flaht. Firstenei un winas augstmaneem ſchi ar brandwihnu aptraipita putra ari gauschi pee ſīds gahja un waren gahdi ſmekeja.

Kad ilgaku laiku ar kaulu biju darbojees un katu kumofu negremotu norihjis, tad tas manim bija par leelu eepreezinaſchanu, ka firstenei kaufis ar farkanu wihnu tika pasneegts. Firstene dsehra un ari manim dewa. Es gauschi preezajohs, ka fawu muti dabuschoht iſſkalohit un ſchlikſtiht no tahts reebigas ſīrgagakas un brandwihna rīhsas smakas. Jau labu wilzeenu biju nehmis, kad wehl atſkahrtu, zik beefs ūn pu-trains tas wihns eſoht un ka lihds ar wihnu garu refnu pawedeenu biju eerihjis. Manim deemſchehl ari ne-iſdewahs, ſcho kuhjeneeku, to pawedeenu, gruntigi iſraut iſ rīhles.

Kad firstene manim wehl waital' reiſehm to kaufi pasneegts, tad sohbus ſakohdis to elles dſehreenu ſuhzu. Ta tak fawu wehderu iſglahbu no teem neganteem beesumeem.

Kamehr augſtmani gohda maltiti tureja, tamehr 3 Kalmiki ſawadu mihku mihzijs. Rohkas wineem bija netihras. Jo Kalmiki uhdens truhkuma deh̄l nemas nemagajahs. Pirmais mihku mihzijs un pa gabaleem, ahbola leelumā, nahburgam dewa. Schis ar ſawahm netihrahm rohkahm no ahbola iſtaifija garenus gabalus, gandrihs ka defas un tohs eedewa treſchajam. Treschais par wiſeem bija tas leelakais meifters, jo wiſch no defahm iſtaifija masus trohpus, klingerichus, iſchubſkas un ta prohjam. Mihsas katis no uguns tika no-zelts un leela apala panna ar ſirga taukeem weetā likta. Schinis ſalds taukōs, kas neschehligi imirdeja, tee klingerichchi tika eelikti un zepti. Beidſoht tohs uſlika us lehsenu blohdu, kamehr tee 3 meifters ka wiſki rīhsas kālam uſkrita wirſu un tohs atlikumus lihds ar teem kauleem tik ſmuki notihrija, ka teeſcham bij jabrihnahs.

Gan jau pats tas ehdeens bij deesgan nepatiyklams. Bet ſchē tauku- un miltu-klingeri bija wehl 100 reis reebigaki. Bet ko dariht? Willu beedribā wilkeem lihds jakauz. Dwaſhu peeturejjis ahtri nokohdu un bei kahdas ſmekeſchanas jeb ohſtſchanas ſcho Kalmiku gahrdumu norihju. Pa tam ſtar-pam fulainis ar to netihro ſalwetes lakatu papreefch ſawas uhſas puzeja un tad nebmahs to wihna kaufi kreetni iſtihriht un iſberſeht, ahrypuſi tik lab' ka eelſchpuſi. Tomehr manim nabagam iſ ſha kaufa wehlreis bij jadser. Bet sohbus ſinams atkal ſtipri ſakohdu.

Wehl weena leeta japeemin. Firstene, ka pirmak' tiku minejis, ar platu, ſmalku muſelina kleiti bij gebrufeſes. Birms maltite ſahzahs, firstene ar azibm meta tahm abahm meitahm, kas aif winas ſtahweja. Meitas ahtri firstenei at-taiſija un iſwiſka kleiti un peepeschij wina muhſu preefchā parahdijahs ar bruhnu ſibſchu kleiti. Zahdā wiſe firstenei, kamehr maltiti turejahn, peezas kleites tika iſwilktas. Weena kleite arween ſkaiſtaka bija nekā ohra. Beidſoht firstene iſ-leelijahs ar baltu ſibſchu kleiti, kas ar ſudrabu un ſeltu bija iſſchuhta un ar johtu, kas ar dahrgeem, ſpihdoſcheem akmi-neem bij iſrohtata.

Pannu atkal nozechla no uguns, kālu no jauna uſlika un uhdeni peelehja ſlaht. Kad papilnam ſausas tehjas eemeta

wahroſchā uhdensi lihds ar iſkaufeteem ſirga taukeem, kas uhdens wirſu peldeja. Wiſs nu kreetni tika ſawahrihts, kamehr beſai tabala putrai palika lihdsigſ.

Sulainis or to mums jau ſen paſthſtamo netihro lakatu kaufi notihrija, ar teju pildija un firstenei paſneedsa. Firstene, kaufi panehmuſi un ſawadu ſoldumu, kas ka ohlas dſel-tenums iſſkatijs, eemetuſi, teju un ſoldumu labi ſajauza ar pirkstu, zaur ko netihrs pirsits kreetni tika nomagahts. Kad firstene pati baudijuſi, to kaufi weeſeem paſneedsa. Ka ſchi tehjas putra tik pat gahra bija, ka ta rīhsa un tas wihns, to laſitaji labprahtr no pratijs.

Pebz beigtas maltites firstenei luhsu, lai manim palau-johit Kalmiku deewa namu apſkatiht. Firstene to neween lab-prahtr lahwā, bet ari pati mani pawadija. Pee Kalmikeem tahts eeradums, ka wini nekad weens ohtram lihdsas ne-eet, bet pa ſohſiſti, weens pakat ohtra.

Pati firstene gahja pirma, tad nahza weens augſts miniſters, tad tſchetri preesteri ar farkaneem mehteleem. Aif preeſteem manim weeta bij eerahdita. Kad nahza gara leelkungu rinde un beidſoht papilnam praftu kaufu. Mehſ gahjahn lehnam it ka uſ behrehm. Pebz puſſundas muhſu ſohſu rinde tika pee deewa nama. Schis deewa nams bija leela telts, tik pat leela ka firsta telts, ari ſchis telts wadmala bij balata nekā zitu teltu wadmala. Bet durwiſ bij tik pat ſemas, ta ka ee-eijoht ſtipri bij jalohkahs. Pa abahm deewa nama puſehm 2 preesteri ſtahweja, ſawadus muſikas rīhku, gandrihs ka trumctes, 4 pehdas garus, rohka turedami. Abi preesteri bij labi ſefni un puhta ar wiſu ſpehku. Schis muſikas rīhku ſkanu ar zitu neworu lihdsinah, ka ar ſtipri buſta mauroſchanu. Durwiſm preti leels altaris bija uſzelts, kura wiđu Kalmiku wiſangſtakos deewa atradahs. Schis deewa, Bud a wahrdā, bija 3 pehdas garsch, ſtipri apſeltihts un itin ſkunſtiſi un ſmalki iſtaifahs. Wehl uſ altari bija redſams leels pulks lee-laku un masaku deewu no farkana mahla un no ſelta ſtrihpehm. Altara preefchā deeweem par upuri, ſudrabu kaufi ar rīhku, milteem un labibu bij iſlikti.

Tas platais zelſch, kas uſ altari weda, no abahm puſehm ar ſifeneem bij apklahs, kur preesteri fehdeja. Katram bij muſikas rīhku rohka. Aif altara no katas puſes ari preesteri ſtahweja ar muſikas rīhkeem. Pee deewa nama ſeenahm wiſadu breefmigu ekadeewu bilden bij redſamas, ar ſkaiſtahm pehrwehm mahletas. Wiſeem bija papilnam gihmu un rohku. Firstene taifni gahja uſ altari un tur panehma ſuhgſchanas grahmatu, kas ar ſkaiſtpehrwigeem ſibſchu laſateem bija ap-tihta. Tik ko wina grahmatu uſchlihra, tad breefmiga muſika ſahzahs. No takta neko neſinadami preesteri ar ſaweeem rīhkeem tik breefmigu ſtrahdaja, ka manim ſchausmas zaur kauleem ſkrejha. Kad turflaht to breefmigu elku bilden uſſkatijs, tad tik tas ween truhka, ka pats elles firsts, ſahfans buhtu pa-rahdijees. Kad gatawa elle buhtu ſlaht bijuſi.

Schinis elku namā manim palika nelabi ap ſīdi. Es ſirguſliku ſedloht un no firstenes atwadijohs, par wiſu labprahtrbiu pateikdams, ko manim bija parahdijuſi. Kalmiku leelkungu pulks mani pawadija un lehkschōs laidahm zaur ſtepi, kamehr naſti, pulkſten diwpaſſmitds, ſareptas pilſehtā nonahzahm.

Bastuzas un skohlas sinas.

Weens. kungs, weena tiziba, weena kristiba.

Rahditajs: Par kurlmehmeem un par kurlmehmu skohlofchamu.

Par kurlmehmeem un par kurlmehmu skohlofchamu.

Rakstu waloda ir muhsu atmineschanas spehla labaka palihssetaja un skanu walodas isaudfinataja (pilnigu doritaja); ar winu us mums runa zilveki, kas tuhlfoscheem un simteem gadeem preefsch mums dshwojuschi, ar winu mehs waram runahd us zilvekeem, kas simteem un tuhlfoscheem gadeem pehz mums dshwo. Tapebz bes rakstu walodas zilveki nelad nebuhtu warejuschi tagadeju mahzibas stahwokli fasnegg. Rahdischanas walodu mehs wairak bruhkejam ar dsirdefchanas walodu reisā, schai gribedami wairak swara doht un reti par fewi ween, par prohvi; ar rohku mahdami, ar pirkstu kritidami un rahdidami, ar azihm mirkchkinadami u. t. pr.

Juschanas waloda ir ta skiftala un nevilnigaka, tadehk, ka winu tikai tad samana, kad meesu aistee. Tomehr wina mums daschreis — kad gribam ar kahdu ta runahd, ka lai ziti to nedfird un nered — it waijadfiga. Ar rohku jeb kahju ohtram peegrubhdam mehs teizam: „ja“ jeb „ne“, jeb ari „pa-leeg kusu“, — pawilkdam: „nahz“, — argrubhdam: „eij prohjam“ jeb „ne-aistee mani“, — glaudidam: „tu efi labz“, — sisdam: „tu efi skift“. Ari rohkas dohshana un butschofchana ir juschanas waloda. Bet lai nu peeteek par walodahm.

Munasim nu atkal par kurlmehma walodas truhzibu: Kas gan nu wehl teiks, ka kurlmehmam truhkst walodas? Katis, kas ween kurlmehmohs redsejis, fin, ka wini dara sawas dohmas sinamas ar rahdischanas- jeb shymju walodu. Ar scho nu efmu peerahdijis neween to, ka kurlmehmam waloda, bet ka tam tahds pats gars, ka mums dsirdoscheem, ka to pehz schahs winu walodas un pehz wian darbeem war apfpreest, un ko es it ihpaschi gribiju peerahdiht, par walodahm runadams. (Kur gars, tur waloda, tur waloda, tur gars.)

Bet ka kurlmehmam ween as walodas, prohti: skanu walodas truhkst, kas to leegs? Un iktats fazidams, ka kurlmehmam walodas truhkst, gan buhs gribejis teift, ka schahs skanu walodas winam truhkst. No ta nu atkal war redseht, zit mas wehrtibas kurlmehmo rahdischanas walodai, ka tai nemas walodas wahrda negrib doht — ka to nemas par walodu ne-eeskata. Un ta tas ari ir: Garam baribu pasneeds it ihpaschi zaur walodu; bes walodas zilveku nemas newar mahzikt, nedf ari zilveks war mahzitees. Kad nu waloda skifta, nevilniga u. t. pr., tad garam mas baribas war pasneeg: winam bades, winam japelek tumfibā un janihkst. Ka rahdischanas waloda tahda, prohti: skifta un nevilniga, to mehs pee katra nefkohlotka kurlmehma waram redseht, —

un ka zaur skanu walodu wif'weeglak, wif'labak garu war at-tibstiht un lohpt, to mehs pee dsirdoscheem waram redseht, — to mehs pee skohlofcham kurlmehmeem waram redseht.

V.

Kas nu ta waina, ka kurlmehmais newar skanu waloda runah, kas preefsch garigas un meefigas labklaahchanas tik lohti waijadfiga? Lai to ihsto wainu waretu labaki atrast un sapraast, tad mums jasfin, kas pee skanu walodas eemahzischanahs ir waijadfigs. Pebz grunitas ismekleschanas mehs atrohdam ka 4 leetas pee tam ir waijadfigas:

- 1) Preefschihme,
- 2) Dsirdefchana,
- 3) Saprachana (prahts) un
- 4) Wefeli runafchanas lohzekli.

Kam weena no schahm leetahm nerikti, nevilniga jeb truhkst, tas waj nu walodu pilnigi ne-eemahzahs jeb paleek mehms. Apfkatism to smalkaki:

1) Preefschihme. Behrns mahzahs runah tik to walodu, ko winsch dsird no wezakeem un ziteem, kuru starpā winsch dshwo; — it ihpaschi mahte ir behrna pirma walodas mahzitaja. Mahte faka preefschā, behrns runa pakal; tas ir tapat, ka pee rakstischanas: skohlmeisters raksta preefschā, skohlnieks raksta pakal. Ta neween preefsch redsefchanas, bet ari preefsch dsirdefchanas waijaga preefschihmes. Latweeschu walodu dsirdedams behrns mahzahs latwiski, — Wahzu walodu dsirdedams, wahziski. — Kreewu walodu dsirdedams, free-wifki — un neweenas walodas nedfiredams — tas ir: bes preefschihmes, — behrns ne-eemahzisees neweenas walodas; winsch paliks mehms, lai gan winam buhtu dsirdefchana, prahts un wefeli runafchanas lohzekli. Ka tas ta ir, to schē kahdi pahri notifikasi apfiprinahs:

Herodots stahsta, ka Egipetes Lehnisch Psammetichs, kas ap 650. gadu pr. Kr. waldija, diwus jaunpeefsimufchus behrinus lizis eeslehgta weenā mahjā, kur neweenas zilveks nedfihwoja, — un pawehleja weenam ganam schohhs behrinus lohpt. Tai mahjā eeslehdja weenu kasu, pee kuras b. hrinhus sihdiya. Ganam nebij brihw neweena wahrda pee behrnineem runah; tas winam bij aiseegts pee nahwes strahpes. Pebz 2 gadeem behrni bij eemahzijuschees tik — kasu walodu; kattu reis, kad gans durvis atslehdja, behrni winam skrehja preti, brehldam: „mē—ē—ē!“

1828. gadā atrada Wahzemē Nürnbergas apgabalā weenu 16 gadus wezu zilveku, kas no wif'weeglak atfekkirts bij usaudis, un lai gan dsirdoschus un wifadi zitabi wefels, tomehr neweena wahrda nemahzeja runah — bij mehms, tapebz, ka neweena wahrda nebij dsirdejis.

Kursemē Nihzas draudē preefsch wairak gadeem — weza Brasche mahzitaja k. laikā — apprezejahs diwi kurlmehmi.

Deews winus apdahwinaja ar weenu behrninu. Schis, kad jau 5—6 gadus wez̄s bij, wehl nerunaja; tapebz wiſi winu tureja ari par kurlmehmu. Bet behrns nebij wiſi kurlmehms; winam truhka tik ſkanu walodas preekſchihmes, jo wezaki no wiſeem atſchihruſchees dſihwoja par fewi kahdā masā mahjinā, kur behrns ne weena wahrdā nedſirdeja. Kad wiſch 6. jeb 7. gadā ſtarp dſirdoscheem nahza un walodu dſirdeja; tad tas, wiſeem par brihnumu, fahka runaht.

2) Dſirdeſchanā. Kam dſirdeſchanas truhkſt, tam ſaprohtams ari truhkſt ſkanu walodas preekſchihmes, un tas newar emahzitees ſkanu walodas un paleek mehm̄s nedſirdebas (kurlibas) deht, lai gan winam weſels prahts un weſeli runaſchanas lohzeſki. Tahdu ſauz par kurlmehmu, t. i. kurlibas deht mehm̄s.

3) Saprachana (prahts). Ja zilwekam prahts wahjſch, ja wiſch prahtā dumjſch jeb pawifam neprahrigs, tad wiſch, newaredams ar ſawu wahju, nepiſnigu prahtu un atmianu walodas ſaproft un patureht, newar eemahzitees ſkanu walodas, lai gan winam buhtu gauschi laba dſirdeſchanā u. t. pr. Tahds paleek mehm̄s ſawa wahja prahta deht. Bet ne ween ſkanu walodas, ari rahdiſchanas- un juſchanas walodas tahdam truhkſt; tahds ir pilnigi mehm̄s. Tadeht tahda liktens ir gauschi behdigſ. Reti ween iſdohdahs, tahdeem neprahribas mehmeem daudſ mas ko eemahziht, jeb wiſus dſeedinah. Un kurlmehma liktenis ar neprahribas mehma likteni ſalihdsinoht ir kā deena pret nakti. Leelai dalai no ſchahdeem nelaimigeem truhkſt dſirdeſchanas; tee, kā dſird, mahzahs gan daſhus wahrdus runaht, bet wairak tik tā kā papagaji bes ſaprachanas. Jau pee uſwefchanahs un meeſas iſtureſchanas tahdus war paſiht. Wini atrohdahs wiſwairak kalmainās ſemēs, kur netihrs, faſmazis gaſſs, — it ihpaſchi Alpu- un Karpatu kalmās. Stehermarkā ſlaita kahdu 6000 ſchabdu neprahribas mehm̄s (Blödſianige, Idioten, Gretins). Ari Widsemē un Kursemē tahdi atrohdahs, bet — zil es ſinu — gauschi mas.

4) Weſeli runaſchanas lohzeſki. Runaſchanas lohzeſkus war dalibt pebz wiſu darba:

- d w a ſ ch a ſ lohzeſklos — plauſhas un dwaschas riſkles;
- b a l ſ ſ lohzeſklos — riſkles galſ un bals bantites;
- c i b ſ ſ runaſchanas lohzeſklos — mutes eekſchypufe, deguna ala, uhka, mehle, ſohbi un luhpas.

No plauſchahm pa dwaschas riſkli dwascha naſk zaur riſkles galu mutē. Riſkles galā ir diwi pahri bals bantites — weens pahrs augſtaku, ohts ſemaku. Kad ſchahs bals bantites ſihiſ ſawelf, tad dwascha ahrā naſkdamā it ihpaſchi taſ apakſchejahs bals bantites trizina un zaur to zelohs bals. Jo aktrali dwascha ahrā naſk, jo ſtiproka (ſkonaka) bals; jo ſtihwaki bals bantites ſawelf, jo ſmalakaka (augſtaku) bals; — jo ſlahbanaki bals bantites atlaisch, jo rupjaka (ſemaka) bals, — un kad bals bantites pawifam ſlahbanaki atlaisch, kā mehſ pee elpas wilſchanas ween daram, — tad wiſas nemas netribz, tad nemas bals nezelahs. — No bals un no dwaschas nu taſha ar mutes, deguna alas, ar mehles, ſohbu un luhpas ſalihdsibu wiſus ſkanus, kā pee ſkanu walodas runaſchanas waijadſigi. Kam weens no ſchein runaſchanas lohzeſkeem nou riktigſ jeb truhkſt, tas runa neſlaidri, raſtidams (guhſtidamees), jeb nemas newar runaht,

ir mehm̄s: Bes bals bantites newar ar bals runaht, bet tik truhkſteht — (kā to gan ari kats, kam bals bantites, war daciht, ſchahs gluschi ſlahbani turedams; — ar iſfu un ſihiwu mehli runa ſchlupſti. Dascham truhkſt neween bals bantites, bet ari mehles un zitu runaſchanas lohzeſki; tahds nemas newar runaht, lai gan wiſu dſird un ſaproht, ko ziti runa. Dascham atſal runaſchanas lohzeſki zaur ſchlaku jeb krampi tā nonemti (bes ſpehka un ſihiwi), kā to nemas newar kustinah, nedſ ar wiſeem runaht; bet ſchahdi ari wiſu dſird un ſaproht, ko runa. Preſteram Zakarijam, Jahna ta Kriſtitaja tehwam, ari gan waloda zaur to tika panemta, kā krampi, jeb ſchlaku wiſa runaſchanas lohzeſkeem ſpehku panchma. — Preekſch kahdeem gadeem weenam no maneem paſihiſtameem ſchlaka noxehma runaſchanas lohzeſkus tā, kā tas newareja runaht, lai gan it ſkaidri wiſu ſaprrata, ko ar to ruņaja, kā wiſch pats to teiza, kad bij atſal weſels paliziſ, — un tagad pat es ſinu weenu behrnu, kam zaur ſcho ſlimibū runaſchanas panemta.

Tā tad war mehm̄s buht jeb tik truhkſtoſchu jeb newefelu runaſchanas lohzeſki deht.

Té nu efam redſejuſchi, kā wainas, zaur ko mehmiba — jeb riktigaki ſkoht: zaur ko ſanu walodas mehmiba zeſlahs, ir ſchetrejadas. Zaur kuru no tahn ſcheträhm preekſch ſkanu walodas eemahzifchanahs waijadſigahm leetahm mehmiba zeſlahs, ar to mehmiba tuwaki apſihiſe, par pr.

- Preekſchihmes truhkſchanas deht mehm̄i,
- dſirdeſchanas jeb kurlibas deht mehm̄i — kurlmehmi,
- neprahribas deht mehm̄i un
- newefelu jeb truhkſtoſchu runaſchanas lohzeſki deht mehm̄i.

Atrohdahs ari mehm̄i, kam weenam paſcham wairak kā weena no ſchahm wainahm, kā nedſirdeſchanas un neprahribas, par ko jau runaju, newefeli un truhkſtoſchu runaſchanas lohzeſki un kurliba u. t. pr.

VI.

Katram nu, kā ſcho wiſu par walodu un par mehmibas wainahm labi eewehrojis un pahrohmajis, jaſaka: „Kurlmehmam ir tahds pats gars un tahdi paſchi runaſchanas lohzeſki, kā dſirdoscheem; winam tik truhkſt dſirdeſchanas un tapehz, — prohti: kā wiſch walodas nedſird, — wiſch paleek mehm̄s.“ — Bet ne wiſi kurlmehmi ir gluschi kurli. Gandrihs puſei no wiſeem ir wehl daudſ mas dſirdeſchanas, bet kā ſaprohtams nepeeteek preekſch ſkanu walodas eemahzifchanahs, jo zitadi tee buhtu runajuschi. Šoħs drufku dſirdeſchahs kurlmehmohs war ſchärt pebz wiſu dſirdeſchanas ſtipruma ſchetrās dalās:

- Trohſchana dſirdigi, kā ſtipru trohſni dſird, kā: bungofchanu, ſchahweemu, ſtipru ſwanifchanu re. ($\frac{1}{2}$ no wiſeem kurlmehmeeem.)
- Škan dſirdigi, kā ſtipru kleegſhanu jeb ſwilpoſchanu dſird. ($\frac{1}{24}$ no wiſeem kurlmehmeeem.)
- Baſ ſ ſ dſirdigi, kā diktī runatus paſchſtanus (a e i o u) dſird. ($\frac{1}{20}$ no wiſeem kurlmehmeeem).
- Walodas dſirdigi, kā wahrdus dſird, ko wiſeem lehnam un diktī pee aufs ſaka, ($\frac{1}{40}$ no wiſeem kurlmehmeeem.)

Daudsi tura schahdu dsirdibu par pilnigu, fazidami: „Mans behrns gluschi labi dsird, bet winsch til newar ruhn.“ Sinams, preeksch kurlmehma ta ir laba dsirdefschana, bet ne preeksch skanu walodas eemahzijchanahs.

Gluschi kurleem ir til smalka juschana, ka wini ar to sampaia pehrkona ruhskhanu, tuwu leelgabala jeb plintes schahweenu, braukshau, ka ari to, kad tuwu ar kahju jeb zitu kahdu leetu us semes fit, kad pulksteni tuwu aif muguras skandina u. t. pr., ta ka gandrihs jadohma, ka kurlmehmais dsird, kur winsch til semes jeb gaifa trizeschanu ar fawu smalku juchanu mana. (Tapat ari wineem ir dauds labaks redsefchanas spehks neka dsirdoscheem.)

VII.

Kurliba zelahs waj nu preeksch jeb pehz dsimfchanas. Zaur kurlibu pehz dsimfchanas neween tee behrni paleek mehmi, kas wehl nemahk runaht — pirmā un ohtrā gadā, bet ari tee, kas jau mahk runaht, un no scheem ar ween tee, kas no ohtra lihds festam gabam paleek kurli. Bet ari tahdi war wehl palikt mehmi, kas pehz festa gada paleek kurli, ja wini wehl nau pilnigi walodas eemahzijchanahs, jeb ja wineem, schwaks prohts un atminefchanas spehks. Noteek wehl daschu reis, ka behrni, kas desmita jeb feschpadfmita gada dsirdefschana pasaude, walodu pamasham aismirst un mehmi paleek.

Zaur ko kurliba preeksch dsimfchanas zelahs, to wehl newens skaidri nesin, bet pehz dakteru un zitu ilgahm eewehrofchanahm war dauds mas to nojehgt. Zahs wainas ir schahdas:

1) Dsilkas leijas, kur netihrs, fasnazis gaifs, kur laiks katru azumirkli pahrgrrohsahs, rohdabs wairak kurlmehmu neka skaidros, libdsonos widos; — seemelos wairak, neka deenwidos; — pee juhrmalahm un purrainos apgabalos wairak, neka tahlak no juhras nohst un faufas weetaks; mitras un netihras mahjas wairak neka faufas un skaidras; — tur kur dseramā ubdeni dauds kalku dalu, wairak neka tur, kur dseramā ubdeni masak kalku dalu.

2) Slikta wezaku dsihwes wihs, it ihpschi dserfchana un neschklihstiba, — ka ari nabadsiga dsihwe.

3) Kad mahte preeksch dsemdefchanas dabu diki fabihtees u. t. pr.

4) Tuwu radu prezefchanahs. Franzija ir ismeklehts, ka tur zeturta dala no wihs kurlmehmeem zehlusches no tahdeem wezakeem, kas tuwi radi.

5) Kad abi laulati draugi gauschi jauni.

6) Kad wihs dauds jaunaks, neka seewa. Turvreti tahdeem wezakeem, kur wihs dauds wezaks neka seewa, ir gandrihs arween — ja teem til zitas kaites nau — weseligi behrni.

7) Wezaku neweseliba, it ihpschi, kad abeem — wihsram un seewai — weenada jeb libdiga neweseliba, skrofles, delamo un zitas wahjibas. Kad leelai datai no tahdeem wezakeem, kas kurli, ari kurli behrni dsimst, tad daschi zaur to grib peerahdiht, ka behrni kurlibu manto no wezakeem. Bet kas ta nau wihs. Kad wezakeem newenas zitas wainas nebuhtu, ka til kurliba ween, tad winu behrni buhtu wihs dsir-

doschi, ka tas peedishwohts; bet kad leelakai datai no kurlmehmeem wezakeem ari wehl skrofles un zitas wahjibas,²⁾ zaur ko wini paschi kurli palikuishi, tad behrni schahs skrofles jeb zitas wahjibas, kas asinis, no wezakeem manto un zaur to kurli paleek. (Ir eewehrohts, ka behrni wahjibu wairak no tekwa manto).

Té wehl japeemin, la kurliba, kas zaur teem pehdigeem 4 eewehrojumeem (4—7) zelahs, daudsfreis til wehl ohtrā, treschā jeb zeturta augumā parahdahs.

Tad wehl ir eewehrohts, ka kaleju, melderu, bekeru un wehweru familijās wairak kurlu dsimst, neka pec ziteem amanekeem.

Pe hz dsimfchanas kurliba zelahs ari zaur tahm augschā peeminetahm wainahm, bet it ihpschi

1) zaur fasaldefchanahs — kahju, kalku un wehderu fasaldefchanu;

2) zaur to, ka behrnam stipri ausis kleeds, pubsch jeb swana, — jeb kad ar adatu waj zitu asu rihku ausis dur;

3) zaur to, ka behrns us galwas frikt, zaur stipru steneu us galwas jeb par ausihm.

4) zaur karstuma gutu, zaur krampjeem un friktamu slimibuhm;

5) bet pawisam wairak zaur bakahm, masalahm, scharlaku un slimibuhm ausis paschās.

Lai gan bes Deewa fargafchanas zilweku spehks un sinachana neka nesvej, tad tomeht wezaku un ari wihs zitu zilweku peenahkums ir, gahdaht, zik ween war par behrna weseleib; — un kad behrneem paleek ausis wahjas, jeb kad wihs neem peemetahs masalas, bakes, scharlaku jeb zitas wahjibas, tad newaijag kaweht daktera palihdsibas mokleht un it zeefchi pehz daktera pawehleschanahm dariht; jo waj gan wezaki jeb behrnu peederigi waretu par to atbildeht, kad behrns zaur winu wainu paliku kurlis?

VIII.

Zik daschadi un dauds skiltumu un truhkumu zaur kurlibu un zik nelaimigs kurlmehmais, to tagad sihaki apskatissim:

1) No skanu walsts isslehgts, kurlmehmais dsihwo muhschigā klušumā, ta ka alkais muhschigā nakti. Preeksch kurlmehma azihm wihs parahdahs, til ta ka kustedamahs bilde, ko winsch tilai gaismā reds. Tumsiba ir preeksch wihs breefinga. Kad winsch aizis aistaifa, kad winsch neka nereds, tad wihs preeksch wihs ir ka nomiris, — tumfsiba un klušums wihs apkahrt. Nekahds trohfnis winu no meega netrauze; — tapohz kurlmehmee ir meegaini un war ilgi guleht. Zik jauki, zik preezigi mumis ap jidi, pawafaras rihtā dsirdoht zihruha dieesminas, dseguses kubkojchanu, laftigalas jauko pohgojchanu un wihs zitu rutnina preezigu dseedafchanu! — No ta wihs kurlmehmais neka newana. Wijsas tahs tubkstošas balbis ar neskaitomahm atbalibim, kas kalkos un leijas, mesdobs un laukos atskan fawu raditaju flavedamas, kuras dsirdoht mumis jids libds ar winahm us augschu pajelahs, libds ar wihs.

²⁾ Dr. Müllers atrada, so no 62 Pforzheims kurlmehmeem skobinekeem 51 ar skrofleibm klij. Ari daschās zitas kurlmehmu skobla tas ir ismeklehts un atraits, ka leela data no skobinekeem ar skroflehm. Ari muhsu kurlmehmu skobla ir dauds behrneem skrofles.

nahm raditaju teiz, tas kurlmehma firdi nemas ne-aismes; wiſa radiba winam rahdahs buht mehma, ka wiſch pats. — Sahipigus un behdigus gihmijus, no fahpehm jeb bailehm rauſtadamohs lohzekus gan wiſch reds, bet tas winam muhſham ta ne-eet pee firds, nekad wiſch to ta neſajuht, ka kad dſird fahyju un baitu kleegſchanu, waimanadamas, waidedamas un fungſtedamas balsis, kas dſili muhſu dwehſelē ſpeeschahs, mohdina lihdszeetibu un muhs peefpeesch apſchehlotees un paſihdeht. Tapehz nau jabrihnahs, ka kurlmehmee ir zeetsfirdigi un neſcheligi.

No trohſchua un ſkanahm, kas muhſu aufihm nepatih-kami un reebigi, neka neſinadams, kurlmehmehais eet ſmagi — un zaur to ar' gohridamees, — ſchluhz ar' kahjahn — un no-plehfch zaur to wairak apawu neka dſirdofchi, — tajſa durwis ar trohſni walā un zeet, ſchnahz, ſten un nepatih-kamā balsi brehz, ſchmalktina ar muti pee ehſchanas un tajſa wehl zitadi trohſni un lehrumu.

Breefmas, no ka mehs zaur dſirdeſchanu glahbjamees, kurlmehmam lehti war uſeet. Winam drihs war ar wahgeem un wehl drihsak ar kamanahm uſbraukt; winu drihs war nikus funs ſakohſt; jo reefchanas, duſmiga funa ruhſchanas un ſkreefchanas wiſch nedſird. Kad wiſch meschā aismaldiſees, tad nekahda ſauſchana winam newar paſihdeht.

Dauds leetu ihpafſchibas un iſſchikrſchana ir tik pee winu ſkanas paſihſtamas. Tas kurlmehmam paleek arween ſwefch. Wiſas leetas wiſch apſpreesch pebz winu iſſkatas. Kas wiia ažiham patihk, to wiſch tura par labu. Tapehz kurlmehmee mihiſe pehrwju ſpoſchum, ſmuſumu, kahrtibu un tihribu; bet tapehz wini ar' ir gresni, labprah tuzejahs un leek leelu ſwaru uſ abrigas iſſkatas.

Ta ſhmes, kas aufihm leezibz dohd no muhſhigi dſihwodamas dabas, kurlmehmam neparahdahs. Zik ſwarigas ſchahs ſhmes preefch mumis, to apleezina tee wahrdi: „Tikai nahe ir klufa; dſihwibas pilna daba ſlan!“ Un waj tas gan ta nou, kad apdohmajam, ka zaur katu-pahrgrohſſchanohs, katu fuſechanohs ſkana iſſekahs un — katus dſihw radijums kust. Tadeht kurliba ir ka fehto, kas zilweku no dabas ſchir.

2) Jau nu tas ir deesgan behdig, ka kurlmehmehais no dabas ta ſchirkts, ka wiſi abrigi dabas notikumi, kas zaur ſkanahm ſamanami un preefch zilwekeem lohti ſwarig, kurlmehmam apſlehpri. Bet tas leelakais truhkums, tas, kas kurlmehmehais likteni pawifam ſmagu un ſuhru padara ir ſkanu walodas truhziba. Schi ir ſchta, kas ſchir kurlmehmo no ziteem zilwekeem un Deewa, kas padara kurlmehmo neween garigi, bet ari meeſigi nelaimigu. No mahtes un no tehwa wiſch nedſird neweena mihiſe wahrdina, kas dſirdofchu behnu jo agri ſahk mahziht par paſauli un wiſadahm ſchaj dſihwē wiſadafgahm ſinachanahm, kas behrnam ſtahſta par debefihm, par muhſu nahkoſchu dſihwi un wiſa firdi kaiſa tizibas, mihiſtibas un zeribas graudinus. Waj ne-eſat redſejufchi, zik uſmanigi un kahrigi maſi behrnini klausahs, kad wezaki wiſeem ko ſtahſta jeb wiſus pamahja? Winu ažtinis no preela ſpigu-lo atkal ko jaunu no mihiſe wezakeem dſirdoht. Ar kahdu lihgsmu un laimigu gihmi wiſi mahtes jeb tehwa ſlehpri ſehſ-damees un pee wiſu firds peeglauſdamees, ſawu pateizibu

rahda par teem mihiſem wahrdeem, ko dſirdejufchi. — Un zik dſiti ſchahdi pamahzifchanas wahrdi behnu jaunās, mihiſtas ſirſnīas eespeſchahs, to katrie pee-audſis zilweks wehl it labi atminehs. No ſcheem wezaku mihiſem wahrdeem, kas ka rihta rafa, ka filts leetinfch behrna ſirdi ſlazina, wiſa garigas juſchanas, wiſa prahu mohdina un attihſta, — kurlmehmehais neka nedabu; wiſch paleek ka ſtahdinfch tumſchā pagrabā — ſawibtiſ un nodſeltejis. — No ſaweju preekeem un behdahm wiſch mas ko ar ſawahm ažiham war dabuht finaht, wiſch newar pee ta dalibu nemt. Zilweku dſihwe un wiſas notikumi preefch kurlmehmehais ir ta ka kahda ehna beeſā migla. — Uri ſawus preekus, behdas un wiſadas waijadſibas un kahrofchanas kurlmehmehais newar ziteem ſtahſtih. Gan wiſa gars deesgan no puhejahs, ſawas dohmas ar rahdſchanu ziteem ſinamas dariht, bet kad reds, ka ziti wiſu aplam ſaproht jeb nemas, kad mana, ka paſcham truhkſt ſihmu, ar ko daudſ mas ſaprohtami waretu ſawas dohmas iſteilt, — kad mana, ka dſirdofchi no wiſa atraujahs, tad gruhti no puhejahs apkluſs. — Ta ne ziti ar kurlmehmu, ne ſchis ar ziteem war runaht; un neweena pamahzifchanas, neweena iſſkaidrofchanas wahrda ne par ſemes, ne par debefis leetahm nedſirdams, wiſa gars paleek tumſibā un zeetumā. No ſwehteem rakſteem, no Deewa baufchleem, no waldfchanahm, no likuemeem pawifam mas jeb neka neſinadams, kurlmehmehais daudſ reis padara wiſadas rupjibas un grehku darbus.

3) Dſeedaſchana, chrgelu ſkana un wiſada zita muſika, kas firds juſchanas uſ labu mohdina un wiſas iſglihto. — Kas preefds un behdās faldumus pilina, faldas juſchanas, ko ar wahrdeem neweens zilweks wehl nau warejis, nedſ ari warehs iſteilt; — kur zilweks juhtahs no ſchahs ſemes atraishtis un debefis paſelts: ſchahs debefchligas walodas brihnichligas un warens ſpehks, kas nefatizibu, naidu un faunumu dſehſch un firdis mihiſibā un weenprahibā ſaweno, ſchis ſpehks kurlmehmehais ſirdi neſpeſchahs; wiſa firds ſcho labumu nebauda. Ta kurliba ir ka muhriſ, kas kurlmehmam nekaun tuwoſees ne Deewam ne ſawem lihdszilwekeem, ne ziteem Deewa ra- dijumeem: wiſa galwa paleek tumſcha, wiſa firds aufsta.

4) Te wehl japeemin, ka zaur runaſchanu un dſeedaſchana plauſchas paleek leelakas un ſtiprakas; bet kad nu kurlmehmehais ne runa, ne dſeed, tad wiſu plauſchas paleek masas un ſchwakas, un tadeht kurlmehmehais lehti peemetahs plauſchu wahjibas.

5) Bet waj tas jau wiſe? Dſirdofchee padara kurlmehmehais wehl nelaimigakus, tohs atſtumdam, nerrodam, apſmeedam, nizinadam; zaur to kurlmehmehais paleek naidigi, ahtſirdigi, ſkudigi, atreebigi un ne-utſigigi.

6) Un ka tad ar kurlmehmu audſinachanu wezaku mahjā ſtahw? — Audſinachanas ſkunſte, proht: riktiſi audſinah — ir ta wiſ ſwarigakas un gruhtaka lecta. Audſinatajam neween par riktiſi gara ſpehku attihſtſchanohs jagahda, — bet ari par riktiſi meeſas attihſtſchanohs, par meeſas weſelbu; jo tikai „weſela meeſā mahjo weſela dwefhele.“

(Uſ preefch ſtahw.)